अथ द्वितीयोऽनुवाकः।

प्रथमे दशहोतृमन्त्रस्य क्रत्वर्थप्रयोगद्वयं दर्शितम्। द्वितीये चतुर्होत्रादिमन्त्राणां क्रत्वर्थप्रयोगः प्रदर्श्यते। तदादौ चतुर्होतृभिः प्रयोगं विधत्ते। "प्रजापतिरकामयत दर्शपूर्णमासौ सृजेयेति। स एतं चतुर्होतारमपश्यत्। तं मनसानुद्रुत्याहवनीयेऽजुहोत्। ततो वै स दर्शपूर्णमासावसृजत। तावस्मात्सृष्टावपाक्रामताम्। तौ ग्रहेणाग्रहीत्। तद्ग्रहस्य ग्रहत्वम्। दर्शपूर्णमासावालभमानः। चतुर्होतारं मनसानुद्रुत्याहवनीये जुहुयात्। दर्शपूर्णमासावेव सृष्ट्वारभ्य प्रतनुते [१]॥ ग्रहो भवति। दर्शपूर्णमासयोः सृष्टयोर्धृत्यै" इति। चतुर्होतृमन्त्र आरण्यकाण्डे समाम्नातः। पृथिवी होता द्यौरध्वर्युः। रुद्रोऽग्नीत्। बृहस्पतिरुपवक्तेति सोऽयं होतृभागः। तत्र पृथिव्यादयः प्रसिद्धाः। तथा होत्रादयश्च स उपवक्तृशब्देन समीपे स्थितत्वात् तत्कर्मानुजानीतो ब्रह्मा विवक्षितः। ग्रहभागस्त्वेवमाम्नातः। वाचस्पतेर्वाचो वीर्येण। सम्भृततमेनायक्ष्यसे। यजमानापवार्यम्। आसुवस्करस्मै। वाचस्पतिः सोमं पिबति। जजननदिन्द्रमिन्द्रियाय स्वाहा" इति। हे वाचस्पते अत्यन्तं सम्पादितेन मन्त्रात्मिकाया वाचः सामर्थ्येन त्वमासमन्ताद्यक्ष्यसे। अस्मै यजमानाय वार्यं वरणीयं सुवः स्वर्गं आकः समन्तात् कुरु। अयं वाचस्पतिः अस्मदीयेषु यागेषु सोमं पिबति। इन्द्रदेवमिन्द्रियायेन्द्रियसमृध्यर्थं जजनत् जनयन् प्रेरयन्नित्यर्थः। तदेतदुद्दिश्य जुहुधीति स्वकीया वागाह। होमकाले